

HRABAL, V. **Jaký jsem učitel. Praha: SPN, 1988. 156 s.**

Autodiagnostika učitele neznamená likvidovat napětí mezi sebeobrazem (mé skutečné já) a sebeideálem, ani degradaci ideálu, ani zavírání očí pře realitou. S. 9

Autodiagnostika učitele: „v nejširším smyslu jako způsob poznávání a hodnocení vlastní pedagogické činnosti a jejich výsledků z různých hledisek.“ (Hrabal, 1988, s. 15)

Autodiagnostika jako podmínka:

- 1) odborného profesního růstu: umožňuje vyrovnat se se základními požadavky profese, rolí učitele, změnami v profesi...
- 2) osobnostního růstu – sebepoznání přispívá k rozvoji osobnosti, nacházením sebe sama, svých silných stránek se utváří i předpoklady pro dobré vedení lidí – delegování úkolů ze strany nadřízených....

Autodiagnostika **pedagogickopsychologická** se zaměřuje především do oblasti učitelova výchovně vzdělávacího působení s důrazem na vzdělávací složku. (Hrabal, 1988, s. 15)

„Schopnost lidské autopercepce (sebevnímání) je omezená a vnímání sebe u člověka podléhá řadě zkreslení.“ (Hrabal, 1988, s. 16) Nikdo není rovněž schopen vnímat sebe očima druhého. Člověk si sám není vědom mnohdy ani skutečných pohnutek vlastního chování. Spíše je tuší, často jedná intuitivně. Je to rovněž otázka jeho sebepojetí (viz sebepojetí dítěte ppt. prezentace).

Hrabal vidí **východisko** autodiagnostiky učitele v **charakteru učitelových požadavků na žáky**. (Hrabal, 1988, s. 16). Svoje požadavky předkládá jednak v přímé interakci s žáky, jednak formou úkolových situací, které žákům vytváří. Specifika požadavků učitele se promítají do celkové úrovně, do charakteru činností a výkonů žáků i do jejich hodnocení učitelem. Požadavky učitele jsou dány osobnostními zvláštnostmi učitele, představou o úspěšném žákovi a obrazem o jednotlivých žácích. (Hrabal, 1988, s.16). Požadavky učitele mají zjevnou explicitní povahu, ale rovněž i méně zjevnou, psychologickou, implicitní – požadavky na psychickou činnost žáka.

Metodologická hlediska pedagogickopsychologické diagnostiky jsou založena na analýze (Hrabal, 1988, s. 17)

- 1) výsledků učitelova pedagogického působení
- 2) průběhu interakce učitele s žáky při vyučovací hodině
- 3) výsledků učitelova hodnocení a posuzování žáků

Autodiagnostika znamená: srovnání reálných výkonů a činností žáků, případně jejich převažujícího typu, s hodnocením a posuzováním žáků učitelem. Výkony a činnosti reprezentují především účinnost a směr působení učitelových požadavků na žáky, hodnocení a posuzování reprezentují především učitelovu představu (pojetí) úspěšného žáka a obraz, který si o jednotlivých žácích utvořil.

Hrabal volí pro autodiagnostiku především metody kvantifikující – jsou srovnatelné, umožňují redukovat nebezpečí subjektivity. (Hrabal. 1988, s.18)

I. Zjišťování úspěšnosti vlastního pedagogického působení

„Efektivitu, účinnost výchovně vzdělávacího působení učitele lze zjistit z výkonů jeho žáků“. (Hrabal. 1988, s. 23)

Výkon žáka není jen produktem působení učitele, ale je závislý na řadě vnějších i vnitřních činitelů, které učitel ovlivňuje jen z části nebo vůbec ne (biologická i sociální dědičnost rodiny). Tyto činitele musí vzít v úvahu. „Diagnostickou práci s výkony žáků je proto třeba vést tak, aby se „odstínilo“ oddělilo působení ostatních činitelů a izoloval se individuální podíl učitele. To není snadné a v plném rozsahu prakticky nemožné.“ (Hrabal, 1988, s.24)

Hrabal navrhuje jako jednu z cest:

- srovnání růstu, učebního zisku paralelních tříd. Tedy testy, prověrky – a sledování postavení třídy podle výkonu mezi ostatními třídami. Sleduje se průměr, změna rozptylu – počet žáků s extrémními výkony. Využití porovnání klasifikace daného učitele, učí-li v paralelních třídách. -s tím nelze souhlasit např. srovnávání tříd s různým zaměřením- třídy jazykové, sportovní...

Pro sledování žákova výkonu považuje Hrabal za vhodné testy, které by měly ukázat i podíl učitele na výkonové úrovni žáků.